

LBRIS

We know
books

Mihai
EMINESCU

Poezii

Ediție îngrijită de Em. GALAICU-PĂUN

POLISALM

Cuprins

Venere și Madonă	5
Epigonii	7
Mortua est!	12
Floare albastră	15
Împărat și proletar	18
Melancolie	26
Lacul	28
Dorința	29
Călin	30
Povestea codrului	40
Singurătate	43
Departa sunt de tine... ..	45
O, rămâi	46
Rugăciunea unui dac	48
Atât de fragedă... ..	50
Sonete	52
Revedere	54
O, mamă... ..	56
Scrisoarea I	57
Scrisoarea II	63
Scrisoarea III	66
Scrisoarea IV	76
Scrisoarea V	81
Luceafărul	85

Pe lângă plopii fără soț...	101
Și dacă	103
Glossă	104
Odă	107
Trecut-au anii...	108
Veneția	109
Se bate miezul nopții...	110
Cu mâne zilele-ți adaogi...	111
Peste vârfuri	113
Somnoroase păsărele...	114
Din valurile vremii...	115
Ce te legeni...	116
Mai am un singur dor	117
Criticilor mei	119
Doină	121
Sara pe deal	124
La steaua	125
De ce nu-mi vii	126
<i>POSTUME</i>	127
Memento mori	127
Fiind băiet păduri cutreieram	176
Colinde, colinde	178
Stelele-n cer	179
Dintre sute de catarge	181

Ideal pierdut în noaptea unei lumi ce nu mai este,
 Lume ce gândea în basme și vorbea în poezii,
 O! te văd, te-aud, te cuget, tânără și dulce veste
 Dintr-un cer cu alte stele, cu-alte raiuri, cu alți zei.

Vénere, marmură caldă, ochi de piatră ce scânteie,
 Braț molatic ca gândirea unui împărat poet,
 Tu ai fost divinizarea frumuseții de femeie,
 A femeiei ce și astăzi tot frumoasă o revăd.

Rafael, pierdut în visuri ca-ntr-o noapte înstelată,
 Sufletu-mbătat de raze și d-eterne primăveri,
 Te-a văzut și-a visat raiul cu grădini îmbălsămate,
 Te-a văzut plutind regină printre îngerii din cer

Și-a creat pe pânza goală pe Madona dumnezeie,
 Cu diademă de stele, cu surâsul blând, vergin,
 Fața pală-n raze blonde, chip de înger, dar femeie,
 Căci femeia-i prototipul îngerilor din senin.

Astfel eu, pierdut în noaptea unei vieți de poezie,
 Te-am văzut, femeie stearpă, fără suflet, fără foc
 Și-am făcut din tine-un înger, blând ca ziua de magie,
 Când în viața pustiită râde-o rază de noroc.

Am văzut fața ta pală de o bolnavă beție,
 Buza ta învinețită de-al corupției mușcat,
 Și-am zvârlit asupra-ți, crudo, vâlul alb de poezie,
 Și paloarei tale raza inocenței eu i-am dat.

Ți-am dat palidele raze ce-nconjoară cu magie
 Fruntea îngerului-geniu, îngerului-ideal,
 Din demón făcui o sântă, dintr-un chicot simfonie,
 Din ochirile-ți murdare ochiu-aurorei matinal.

Dar azi vălul cade, crudo! dizmețit din visuri sece,
 Fruntea mea este trezită de al buzei tale-ngheț
 Și privesc la tine, demon, și amoru-mi stins și rece
 Mă învață cum asupra-ți eu să caut cu dispreț!

Tu îmi pari ca o bacantă ce-a luat cu-nșelăciune
 De pe-o frunte de fecioară mirtul verde de martir,
 O fecioar-a cărei suflet era sânt ca rugăciunea,
 Pe când inima bacantei e spasmodic, lung delir.

O, cum Rafael creat-a pe Madona dumnezeie,
 Cu diadema-i de stele, cu surâsul blând, vergin,
 Eu făcut-am zeitate dintr-o palidă femeie,
 Cu inima stearpă, rece și cu suflet de venin!

Plângi, copilă? – C-o privire umedă și rugătoare
 Poți din nou zdrobi și frânge apostat-inima mea?
 La picioare-ți cad și-ți caut în ochi negri-adânci ca marea,
 Și sărut a tale mâne, și-i întreb de poți ierta.

Șterge-ți ochii, nu mai plânge!... A fost crudă-nvinuirea
 A fost crudă și nedreaptă, fără razem, fără fond.
 Suflete! de-ai fi chiar demon, tu ești sântă prin iubire,
 Și ador pe acest demon cu ochi mari, cu părul blond.

1870

Când privesc zilele de-aur a scripturilor române
Mă cufund ca într-o mare de visări dulci și senine
Și în jur parcă-mi colindă dulci și mândre primăveri,
Sau văd nopți ce-ntind deasupra-mi oceanele de stele,
Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele,
Cu izvoare-ale gândirii și cu râuri de cântări.

Văd poeți ce-au scris o limbă ca un fagure de miere:
Cichindeal gură de aur, Mumulean glas cu durere,
Prale firea cea întoarsă, Daniil cel trist și mic,
Văcărescu cântând dulce a iubirii primăvară,
Cantemir croind la planuri din cuțite și pahară,
Beldiman vestind în stihuri pe războiul inimic.

Lira de argint, Sihleanu – Donici cuib de-nțelepciune,
Care, cum rar se întâmplă, ca să mediteze pune
Urechile ce-s prea lungi ori coarnele de la cerb;
Unde-i boul lui cuminte, unde-i vulpea diplomată?
S-au dus toți, s-au dus cu toate pe o cale nenturnată,
S-a dus Pann, finul Pepelei, cel isteț ca un proverb.

Eliad zidea din visuri și din basme seculare
Delta biblicelor sânte, profețiilor amare,
Adevăr scâldat în mite, sfinx pătrunsă de-nțeleș;
Munte cu capul de piatră de furtune detunată,
Stă și azi în fața lumii o enigmă nesplicată
Și vegeaz-o stâncă arsă dintre nouri de eres.

Bolliac cântă iobagul ș-a lui lanțuri de aramă;
L-ale țării flamuri negre Cârlova oștirea cheamă,

În prezent vrăjește umbre dintr-al secolilor plan;
Și ca Byron, treaz de vântul cel sălbatic al durerii,
Palid stinge-Alexandrescu sânta candel-a sperării,
Descifrând eternitatea din ruina unui an.

Pe-un pat alb ca un lințoliu zace lebăda murindă,
Zace palida vergină cu lungi gene, voce blândă –
Viața-i fu o primăvară, moartea-o părere de rău;
Iar poetul ei cel tânăr o privea cu îmbătare
Și din liră curgeau note și din ochi lacrimi amare
Și astfel Bolintineanu începu cântecul său.

Mureșan scutură lanțul cu-a lui voce ruginită,
Rumpe coarde de aramă cu o mână amorțită,
Cheamă piatra să învie ca și miticul poet,
Smulge munților durerea, brazilor destinul spune,
Și, bogat în sărăcia-i, ca un astru el apune,
Preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet.

Iar Negruzzi șterge colbul de pe cronice bătrâne
Căci pe mucedele pagini stau domniile române
Scrise de mâna cea veche a-nvățaților mireni;
Moaie pana în culoarea unor vremi de mult trecute,
Zugrăvește din nou iarăși pânzele posomorâte
Ce-arătau faptele crunte unor domni tirani, vicleni.

Ș-acel rege-al poeziei, vecinic tânăr și ferice,
Ce din frunze îți doinește, ce cu fluierul îți zice,
Ce cu basmul povestește – veselul Alecsandri,
Ce-nșirând mărgăritare pe a stelei blondă rază,
Acum secolii străbate, o minune luminoasă,
Acum râde printre lacrimi când o cântă pe Dridri.

URBIS | We know
book

Sau, visând o umbră dulce cu de-argint aripe albe,
Cu doi ochi ca două basme mistice, adânce, dalbe,
Cu zâmbirea de vergină, cu glas blând, duios, încet,
El îi pune pe-a ei frunte mândru diadem de stele,
O așează-n tron de aur, să domnească lumi rebele,
Și, iubind-o fără margini, scrie: Visul de poet.

Sau, visând cu doina tristă a voinicului de munte
Visul apelor adânce și a stâncelor cărunte,
Visul selbelor bătrâne de pe umerii de deal,
El deșteaptă-n sânul nostru dorul țării cei străbune,
El revoacă-n dulci icoane a istoriei minune,
Vremea lui Ștefan cel Mare, zimbrul sombru și regal.

.....

Iară noi? noi, epigonii?... Simțiri reci, harfe zdrobite,
Mici de zile, mari de patimi, inimi bătrâne, urâte,
Măști râzânde, puse bine pe-un caracter inimic;
Dumnezeul nostru: umbră, patria noastră: o frază;
În noi totul e spoială, totu-i lustru fără bază;
Voi credeți în scrisul vostru, noi nu credem în nimic!

Și de-aceea spusa voastră era sântă și frumoasă,
Căci de minți era gândită, căci din inimi era scoasă,
Inimi mari, tinere încă, deși voi sunteți bătrâni.
S-a întors mașina lumii, cu voi viitorul trece;
Noi sântem iarăși trecutul, fără inimi, trist și rece;
Noi în noi n-avem nimica, totu-i calp, totu-i străin!

Voi, pierduți în gânduri sante, convorbeați cu idealuri;
Noi cârpim cerul cu stele, noi mânjim marea cu valuri,
Căci al nostru-i sur și rece – marea noastră-i de îngheț,

LIBRIS | We know books

Voi urmați cu răpejune cugetările regine,
Când, plutind pe aripi sânte printre stelele senine,
Pe-a lor urme luminoase voi asemenea mergeți.

Cu-a ei candelă de aur palida înțelepciune,
Cu zâmbirea ei regală, ca o stea ce nu apune,
Lumina a vieții voastre drum de roze semănat.
Sufletul vostru: un înger, inima voastră: o liră
Ce la vântul cald ce-o mișcă cântări molcome respiră;
Ochiul vostru vedea-n lume de icoane un palat.

Noi? Privirea scrutătoare ce nimica nu visează,
Ce tablourile minți, ce simțirea simulează,
Privim reci la lumea asta – vă numim vizionari.
O convenție e totul; ce-i azi drept mâne-i minciună;
Ați luptat luptă deșartă, ați vânat țintă nebună,
Ați visat zile de aur pe-astă lume de amar.

„Moartea succede vieții, viața succede la moarte”,
Alt sens n-are lumea asta, n-are alt scop, altă soarte;
Oamenii din toate cele fac icoană și simbol;
Numesc sânt, frumos și bine ce nimic nu însemnează,
Împărțesc a lor gândire pe sisteme numeroase
Și pun haine de imagini pe cadavrul trist și gol.

Ce e cugetarea sacră? Combinare măiestrită
Unor lucruri nexistente; carte tristă și-ncâlcită,
Ce mai mult o încifrează cel ce vrea a descifra.
Ce e poezia? Înger palid cu priviri curate,
Voluptos joc cu icoane și cu glasuri tremurate,
Strai de purpură și aur peste țărâna cea grea.

URBIS | We know
books

Rămâneți dară cu bine, sânte firi vizionare,
Ce făceați valul să cânte, ce puneați steaua să zboare,
Ce creați o altă lume pe-astă lume de noroi;
Noi reducem tot la pravul azi în noi, mâni în ruină,
Proști și genii, mic și mare, sunet, sufletul, lumină –
Toate-s praf... Lumea-i cum este... și ca dânsa suntem noi.

1870

Făclie de veghe pe umezi morminte,
Un sunet de clopot în orele sfinte,
Un vis ce își moaie aripa-n amar,
Astfel ai trecut de al lumii hotar.

Trecut-ai când ceru-i câmpie senină,
Cu râuri de lapte și flori de lumină,
Când norii cei negri par sombre palate
De luna regină pe rând vizitate.

Te văd ca o umbră de-argint strălucită,
Cu-aripi ridicate la ceruri pornită,
Suind, palid suflet, a norilor schele,
Prin ploaie de raze, ninsoare de stele.

O rază te-nalță, un cântec te duce,
Cu brațele albe pe piept puse cruce,
Când torsul s-aude l-al vrăjilor caier
Argint e pe ape și aur în aer.

Văd sufletu-ți candid prin spațiu cum trece;
Privesc apoi lutul rămas... alb și rece,
Cu haina lui lungă culcat în sicriu,
Privesc la surâsu-ți rămas încă viu –

Și-ntreb al meu suflet rănit de-ndoială:
De ce-ai murit, înger cu fața cea pală?
Au nu ai fost jună, n-ai fost tu frumoasă?
Te-ai dus spre a stinge o stea radioasă?

LIBRIS

We know
books

Dar poate acolo să fie castele
Cu arcuri de aur zidite din stele,
Cu râuri de foc și cu poduri de-argint,
Cu țărături de smirnă, cu flori care cânt;

Să treci tu prin ele, o sfântă regină,
Cu păr lung de raze, cu ochi de lumină,
În haină albastră stropită cu aur,
Pe fruntea ta pală cunună de laur.

O, moartea e-un chaos, o mare de stele,
Când viața-i o baltă de vise rebele;
O, moartea-i un secol cu sori înflorit,
Când viața-i un basmu pustiu și urât. –

Dar poate... o! capu-mi pustiu cu furtune,
Gândirile-mi rele sugrum cele bune...
Când sorii se sting și când stelele pică,
Îmi vine a crede că toate-s nimică.

Se poate ca bolta de sus să se spargă,
Să cadă nimicul cu noaptea lui largă,
Să văd cerul negru că lumile-și cerne
Ca prăzi trecătoare a morții eterne...

Ș-atunci de-a fi astfel... atunci în vecie
Suflarea ta caldă ea n-o să învie,
Atunci graiu-ți dulce în veci este mut...
Atunci acest înger n-a fost decât lut.

Și totuși, țărână frumoasă și moartă,
De racla ta razim eu harfa mea spartă
Și moartea ta n-o plâng, ci mai fericesc
O rază fugită din chaos lumesc.

Ș-apoi... cine știe de este mai bine
A fi sau a nu fi... dar știe oricine
Că ceea ce nu e, nu simte dureri,
Și multe dureri-s, puține plăceri.

A fi? Nebunie și tristă, și goală;
Urechea te minte și ochiul te-nșală;
Ce-un secol ne zice ceilalți o deszic.
Decât un vis sarbăd, mai bine nimic.

Văd vise-ntrupate gonind după vise,
Pân'dau în morminte ce-așteaptă deschise,
Și nu știu gândirea-mi în ce o să stâng:
Să râd ca nebunii? Să-i blestem? Să-i plâng?

La ce?... Oare totul nu e nebunie?
Au moartea ta, înger, de ce fu să fie?
Au e sens în lume? Tu, chip zâmbitor,

Trăit-ai anume ca astfel să mori?
De e sens într-asta, e-ntors și ateu,
Pe palida-ți frunte nu-i scris Dumnezeu.

1871